

ביצה כ

משה שווערד

1. רש"י ביצה דף כ/א

נזיר ואינו מגלה - ממעות מעשר אלא מן החולין, דכיון דאמר הרי עלי נתחייב, דאמירה לגבוה כמסירה להדיוט, וכי הדר אמר על מנת לאו מילתא היא:

2. שיטה מקובצת מסכת ביצה דף יט/ב

אף על גב דפריש. יש מפרשים שאמר על מנת שאצא דהוה ליה מתנה על מה שכתוב בתורה דהתנאי בטל והמעשה קיים. ואם כן הא דבעא ר' שמעון מר' יוחנן דכותה נמי בשאמר על מנת הוא. ולא נהירא דאילו אמר על מנת אף הנדר בטל שלא נדר אלא על מנת כן. והנכון [דמיירי] באומר ואצא בהדי חגיגה שלא (חלה) [תלה] הנדר בזה לגמרי והיינו עובדא דהוא גברא:

3. ספר קובץ שעורים ח"א - מסכת ביצה דף כ/א

(נא) דף כ'. תוד"ה נזיר ואינו מגלה וכו' אבל אם אמר איפכא לא ומגלה ממעות מע"ש כיון דקבלת הנזירות היתה ע"מ כן. וקשה, הא מתנה ע"מ שכתוב בתורה תנאו בטל, ויש לחקור, בהא דדבר שבחובה אינו בא אלא מן החולין, אם הוא לעיכובא, או למצוה, ואם הקריב ממעות מע"ש הקרבן כשר, ואי נימא דהקרבן כשר, אפשר דלא שייך כאן מתנה ע"מ שכתוב בתורה:

4. שפתי כהן על חושן משפט - סימן רנג

(טז) ה"ז כמי שנותן כו'. מוכח מזה דאם אמר בפ"י תנו ר' זוז לפלוני אם ישא בתי דהוי מתנה א' ולא ינתן לו אם לא ישא ואע"ג דמעשה קודם לתנאי וק"ל לתנאי בטל ומעשה קיים וכמ"ש סי' רמ"א סי"ב ובטא"ע סימן ל"ח ע"ש חז"ל דבש"מ ק"ל דדברין ככתובים וכמסורים דמי וא"צ לכל דיני תנאי ועוד דשאני הכא כיון דאין המעשה נעשה כגון זה שאמר תנו כו' אם ישא מבטל התנאי למעשה ולא אמרו בעיני תנאי קודם למעשה היינו כשהמעשה נעשה מיד בנתיים כגט וכיוצא בו כך דקדק הרמב"ן בס' המלחמות באריכות ע"ש והשיג על הרז"ה ותו' ע"ש וכותיה ק"ל להלכה וכו' כ' הב"ח וק"ל:

5. תוספות חולין דף כ/א

...ובהקישא דזאת התורה לא ילפינן לענין סמיכה דלא ילפינן בהקישא אלא לענין דבר שיכול לנהוג בכל הנזכרים בפסוק וסמיכה ליכא בבכור ומעשר כדתנן בפ' ב' דמות (מנחות דף צב:) קרבנו ולא הבכור קרבנו ולא המעשר [ובזבחים (:)t] מלהקריב את קרבניהם דרשינן זה בכור ומעשר ופסח:

6. פני יהושע על ביצה - דף כ ע"א

בגמרא תני תנא כו' לימד על עולת חובה שטעון סמיכה. וקשיא לי אמאי צריך קרא להכי למיגמר עולת חובה מנדבה ותיפוק ליה דכולהו קרבנות איתקשו להדדי מקרא דזאת התורה לעולה ולמנחה ולחטאת כדאיתא להדיא בכמה דוכתי בזבחים ובמנחות וא"כ ה"נ נילף מהאי הקישא לענין סמיכה דהא קי"ל אין היקש למחצה, לכאורה היה נראה לי בזה דלענין סמיכה לא שייך האי הקישא כיון דבכור ומעשר ופסח נמי שייכו בהאי הקישא דזאת התורה כדאיתא להדיא בזבחים (דף ז' ע"ב) דדרשינן ביום צותו וגומר זה בכור ומעשר ופסח וכה"ג משמע להדיא במנחות (דף פ"ג ע"א) לענין דפסח אין בא אלא מן החולין וילפינן לה מהאי הקישא ואפ"ה אמרינן במנחות (דף צ"ב ע"ב) דבכור ומעשר ופסח אין טעונין סמיכה אם כן תו לא שייך הך הקישא לענין סמיכה בשאר קרבנות וכה"ג כתבו התוספות בפ"ק דחולין (דף כ"א ע"א) בד"ה כמשפט דלא שייך האי הקישא לענין סמיכה כיון דליתא בבכור ומעשר ופסח ע"ש, אלא דקשיא לי בדבריהם דהא במנחות (דף צ"ב ע"ב) משמע להדיא דהא דבכור ומעשר ופסח אין טעונין סמיכה לאו ממעוטא דקרבנו ילפינן להו דהא מסקינן התם דקרא דקרבנו איצטריך לדרשא אחריתי אלא דהא דבכור ומעשר ופסח אין טעונין סמיכה היינו משום דלית לן למילפינהו משאר קרבנות בבנין אב משום דאית להו פירכא ע"ש וא"כ אכתי אמאי לא יליף להו בהקישא, ובאמת הקשו שם התוספות כן והניחו בתימה, ולפי"ז נמי הדרא קושיא לדוכתא בשמעתין אמאי לא יליף עולת חובה מעולת נדבה לענין סמיכה מהאי הקישא כיון דלא שייך הך תירוץא שתירצו התוספות בחולין מסוגיא דמנחות דאדרבא בהך סוגיא דמנחות גופא שייך נמי הך קושיא דהקישא לענין סמיכה. ונראה לענ"ד בזה דהא דסמיכה לא הוי בכלל האי הקישא דזאת התורה היינו משום דבהאי הקישא כתיבי נמי קרבנות ציבור וכיון דמסקינן במנחות (דף צ"ב ע"ב) דגמירי דאין סמיכה בציבור אלא בשני מקומות וא"כ מש"ה אתיא הך הלכתא ואפקה מהקישא לענין סמיכה. ולפי"ז ממילא נתיישבה גם כן קושית התוספות שם לענין סמיכת בכור ומעשר ופסח דלא נילפינהו מהקישא ומש"ה נמי איצטריך הכא בשמעתין קרא דמשפט לענין עולת חובה שטעון סמיכה כיון דלא שייך הקישא לענין סמיכה. וכל זה דלא דכברי התוספות בפ"ק דחולין שהבאתי לעיל ושיטת התוספות שם צ"ע ליישב, כן נראה לי ודוק היטב ועיין עוד בסמוך:

7. קהלות יעקב [סימן טו]

וְלִבְאֵר שֵׁטָח רִשִּׁי זֵיל יִתְּכֵן דְּסוּבְרֵי
 דְּפִשְׁטוֹת מִשְׁמַטְוֵה מִשְׁנַחֲיוֹ הוּא
 דְּבִישׁ מַחֲרִיךְ אֵלֶּה הַסְּמִיכָה בְּחֹל מְדֻלָּה
 קְאָסְרֵי אֱלֹהֵי בְּיִישׁ (בְּמִשְׁנַחֲיוֹ דְּמִיירֵי בְּיִישׁ)
 וְבִשְׁמִיךְ כַּאֲן כְּחַז דְּלֵבֵי מְדִיָּה דְּסוּבְרֵי
 בִּישׁ שְׁלֵמֵי חֻצָּה אִיזְ סְמִיכָה בְּאִמַּת גַּם
 בְּחֹל אִיזְ סְמִיכָה אֲדַקְתֵּי דְּבַר זֶה גְּבִי יִישׁ
 הוּא לְבֹדִיעֵךְ כּוֹחַ דְּבִישׁ שְׁאִפִּילוֹ בְּיִישׁ
 שְׂרִי, אֲבָל רִשִּׁי זֵיל תַּפְס פְּשׁוּט דְּמְדֻלָּה פְּלִיגֵי
 בִּישׁ אֱלֹהֵי בְּיִישׁ מִשְׁמַט שְׁבֹחַל סוּמְכֵן
 דְּאֵשִׁיפּ שְׁאֵן לְרִיךְ סְמִיכָה הֵינֵנו מְדֹאֲרִייתָא
 אֲבָל מְדַרְבְּנָן טַעֲוִיִּים סְמִיכָה כְּכֹל הַשְּׁלֵמִים
 וְלִפְיֵן שְׁפִיר יֵשׁ לְחַלְק מַהֵא דְּמַצְוֵאֵר בְּחַגִּיבָה
 דְּעִיזְ דְּכִשְׁאִינוֹ מַחֲוִיבֵי בְּסְמִיכָה אֲסוּר לְסוּמְךְ
 מִשּׁוּם דְּהוּי עֲבֻדָּה בְּקִדְשֵׁי דְּהַחַס בְּחַגִּיבָה
 מִיירֵי גְּבִי נִשִּׁים שְׁאִפִּילוֹ מְדַרְבְּנָן לִיכָא בְּבוֹ
 מְוִיָּה לְסוּמְךְ וְרַק לְעִשׂוֹת נַחַח רוּחַ לְנִשִּׁים
 הֵנִיחוֹ אֲוֹתָם לְסוּמְךְ וְאִכְּלָה קְאֲמִרִין דְּזֵה
 וְדֵלֵי אֲסוּר מְדִין עֲבֻדָּה בְּקִדְשֵׁי כִּיּוֹן דְּכֹל
 כּוֹחוֹ בְּעִינֵן (וּמִשְׁנֵי דְּאֲמִרִין לְבוֹ אֲקִפֵי יְדֵיכוֹ
 עִיזְ) אֲבָל הִכָּא לְפִמְשִׁיכְ בְּדַעַת רִשִּׁי זֵיל
 בְּמְדַרְבְּנָן אִיכָא מְוִיָּה לְסוּמְךְ יֵיל דְּרִשִּׁי זֵיל
 סוּבְרֵי דְּכֹל כְּפִיזְ אֵין בּוֹ מִשּׁוּם עֲבֻדָּה
 בְּקִדְשֵׁי כִּיּוֹן שְׁמַלְדֵי הוּיָחוּ קִרְבָּן חֵיבֵי רַבָּן
 סְמִיכָה זֵי, אֵין זֶה בְּכֹלֵי אִיסוּר עֲבֻדָּה
 בְּקִדְשֵׁי שְׁאֵין זֶה עֲבֻדָּתוֹ שֶׁל בְּעִלִּים אֱלֹהֵי
 עֲבֻדָּתָם בְּקִרְבָּן, וְכַעֲשֵׂן זֶה כְּחַזֵּי הַחוּסֵי פְּסָחִים

8. רש"י ביצה דף כ/א

ולזבחי שלמים הבאתיה - מרוב ענותנותו של הלל היה משנה מפני השלום:

9. רשב"א על ביצה דף כ/א

אמרו לו מה טיבה זו של בהמה זו. אבל על הסמיכה לא אמרו לו דבר מפני שעדיין לא היה סומך, אבל באותו מעשה דבסמוך דאמר לו מה זו סמיכה, מפני שראה אותה סומך. [ו]היינו דהכא גרסינן לסמוך ובאידיך גרסינן וסמך:

10. ספר מרומי שדה

שם. משפס צבגן הזקן שהניח עולתו לעזרה כו', ואמר כן
 מי שרצה לסמוך יבא ויסמוך כו'. ומקשים מה ענין
 המחלוקת דעולה ושלמים להא דסמיכה. ונראה דודאי שוד
 בימי הלל לא נחלקו בעולה כלל, דמחלוקת זו החילה בימי
 תלמידי שמאי וכלל אלה משום שידעו דכלל שלא מעל אדם
 בעולתו משולם, כדאי נפי אלו דברים דף ס"ג, אלא שהיה
 מביא בעזרה ומקדשה, משא"כ בשלמים שלא היה חובר כל
 כך. ומש"כ בשעה שהיו סבורים שהיא עולה, ידעו בצירוף
 שדעתו לסמוך ביב, שהרי לחמול היה חול עדיין. וכאן הביא
 נכס שלמים היא, ואפשר שמהמול הקדשהיה וסמכתו ע"כ.
 וצריך המחלוקת לענין סמיכה, ע"י מש"כ בתי לחגיגה
 דע"ז ב', בהא דאי בשבית:

11. המאירי על מסכת ביצה דף כ/א

לעולם יניח אדם מקום לשלום ואפילו במקום שצריך לו לשנות ישנה ולא סוף דבר במה שאינו עשוי לעלות ומ"מ לכשיתגלה יהא הדבר נכר שמפני השלום שנה מעשה בהלל הזקן שהביא עולתו לסמוך וחברו עליו בית שמאי ואמרו מה טיבה של זו וכשראה שלקנתר הן באין אמר להן נקבה היא ולזבחי שלמים הבאתיה ואם על כל פנים אינו רוצה לשנות לא יוסיף על דברי המתחיל אלא יעננו במלות קצרות על הדרך שהתחיל המחרחר מעשה בתלמיד אחד מתלמידי הלל שהביא עולתו לסמיכה מצאו תלמיד אחד מתלמידי שמאי אמר לו מה זו סמיכה אמר לו מה זו שתיקה כלומר מה אתה סבור שאני צריך לשתוק מצד שאין בידי

